

СЦЕНІЧНЕ МИСТЕЦТВО

УДК 791.63.(477):791.037.7(450)

Цитування:

Погребняк Г. П. Виробництво та дистрибуція авторського кіно в Україні як державна проблема. Частина 2. Продукування й поширення режисерських моделей авторського кіно в контексті діяльності Українського культурного фонду та Державного агентства України з питань кіно. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2022. № 1. С. 191-196.

Погребняк Галина Петрівна,
доктор мистецтвознавства, доцент,
професор кафедри режисури
та акторської майстерності
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8846-4939>
galina.pogrebniak@gmail.com

Pogrebniak G. (2022). Production and distribution of author's cinema in Ukraine as a state problem. Part 2. Production and distribution of director's models of auteur cinema in the context of the activities of the Ukrainian Cultural Foundation and the State Agency of Ukraine for Cinema. *National Academy of Culture and Arts Management Herald: Science journal*, 1, 191-196 [in Ukrainian].

ВИРОБНИЦТВО ТА ДИСТРИБ'ЮЦІЯ АВТОРСЬКОГО КІНО В УКРАЇНІ ЯК ДЕРЖАВНА ПРОБЛЕМА

Частина 2. Продукування й поширення режисерських моделей авторського кіно в контексті діяльності Українського культурного фонду та Державного агентства України з питань кіно

Мета статті полягає у виявленні проблем фільмовиробництва та дистрибуції в Україні та визначенні наукових орієнтирів, що сприятимуть комплексному аналізу феномену українського авторського кіно в міжкультурному просторі. **Методологія дослідження.** В опрацюванні теми були використані методи наукового аналізу, порівняння, узагальнення. Крім того, було застосовано аналітичний і системний методи у своїй єдності, що необхідно для вивчення мистецтвознавчого аспекту проблеми. **Наукова новизна дослідження** полягає в тому, що проблема виробництва та дистрибуції режисерських моделей авторського кіно в Україні в контексті функціонування програм державної підтримки вперше постала предметом спеціального дослідження; аргументовано зміст поняття «фільмовиробництво» як певної специфічної цілісності та єдності взаємопов'язаних елементів; виокремлено та схарактеризовано творчість українських кінорежисерів-авторів, фільми яких було створено за державної підтримки; доведено доцільність використання системного методу у вивченні особливостей фільмотворчого процесу в Україні; здійснено комплексний аналіз та виявлено особливості продукування та дистрибуції авторської фільмової продукції в Україні та за її межами. **Висновки.** Ознайомлення з матеріалами, викладеними у статті, розширює арсенал знань щодо специфіки виробництва та дистрибуції режисерських моделей авторських фільмів в Україні й уможливує їх використання в навчальних курсах з теорії та історії кіно й режисури.

Ключові слова: український авторський кінематограф, фільмовиробництво, дистрибуція, державна підтримка, режисер-автор.

Pogrebniak Galyna, Doctor of Study of Art (Dr. Sc.) on specialty Theory and History of Culture, Associate Professor, Professor of the Department of Directing and Acting at the National Academy of Culture and Arts Management

Production and distribution of author's cinema in Ukraine as a state problem. Part 2. Production and distribution of director's models of auteur cinema in the context of the activities of the Ukrainian Cultural Foundation and the State Agency of Ukraine for Cinema

The purpose of the article is to identify the problems of film production and distribution in Ukraine and to identify scientific guidelines that contribute to a comprehensive analysis of the phenomenon of Ukrainian authors' cinema in the intercultural space. **Research methodology.** Methods of scientific analysis, comparison, and generalization were used in the development of the topic. In addition, analytical and systematic methods were used in their unity, which is necessary to study the art aspect of the problem. **The scientific novelty of the study** is that the problem of director's models of author's film production and distribution in Ukraine in the context of the functioning of state support programs first appeared as the subject of a special study; the content of the concepts of "film production" and "distribution" as a certain specific integrity and unity of interconnected elements is argued; the works of Ukrainian film directors-authors, whose films were created with state support, are singled out and characterized; the expediency of using the system method in studying the peculiarities of the film-making process in Ukraine is proved; a comprehensive analysis was carried out and the features of author's film production in Ukraine and abroad were identified. **Conclusions.** Acquaintance with the materials presented in the article expands the arsenal of knowledge about the specifics of director's models of author's film production and distribution in Ukraine and makes their use in training courses on the theory and history of cinema and directing.

Key words: ukrainian cinema, film production, distribution, state support, director-authors.

Актуальність теми дослідження. Реалії сучасного фільмовиробництва, зокрема й в Україні, спонукають до розмислів про посилення й утвердження статусу кіноавтора, пов'язаного із продукуванням і поширенням фільму як такого культурного продукту, котрий має продаватись на кінематографічному ринку. Оскільки витратність фільмовиробництва, участь значної кількості вузькопрофільних спеціалістів передбачає повернення вкладених коштів, статус автора поступово змістився у фінансово-виробничу сферу й перетворився на своєрідний предмет торгівлі. З огляду на сказане, в Україні актуальною залишається проблема державної підтримки виробництва авторського кіно, що як унікальний культурно-мистецький феномен є маркером цивілізованої нації.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблемам державної підтримки фільмовиробництва й прокату кіно, зокрема авторського, присвячено праці таких дослідників, як О. Анастасьєва, К. Білокінь, С. Васильєв, А. Гурков, Є. Дейнека, Д. Зубенко, П. Жессати, Л. Журавльова, А. Кедбері, Т. Клерк, А. Крисальна, О. Роднянський, Н. Самутіна, С. Слепак, Ж. Шапрон інших. Зокрема у статті «Кому та на що дав гроші УКФ у 2019-му. Суб'єктивні висновки» О. Анастасьєва, аналізуючи заявки до Українського культурного фонду за 2018–2019 роки, вказує, що виграти державний грант на свої проекти навіть два роки поспіль пощастило таким молодим кінорежисерам, як Марина Степанська, Вадим Ільков, Вікторія Трофименко, Михайло Маслобойщиков, Олександр та Ігор Стеколенки. При цьому О. Стеколенко 2019 року отримав одразу два державні гранти на проекти «Місцями туман» і «Поміж тіней», тоді як О. Тараненко виборов 2018 року грант УКФ на девелопмент повнометражного ігрового фільму «Я працюю

на цвинтарі», а вже 2019 року – на його виробництво, та ще один грант на освітній короткометражний фільм «Випадковий пасажир». Прикметно й водночас дивно, що одразу на два кінопроекти 2019 року отримав гранти і Кирило Гриша, тоді як Олександр Кірієнко був заявлений режисером на двох проектах, як-то: «Пожежа Саніри» та «Найкращий сищик» [1].

Своєю чергою, С. Васильєв у статті «Український кінематограф сьогодні: є підстави для оптимізму» вважає, що «справжній "ренесанс" українського кіно – ще попереду, але підвалини для нього закладають уже сьогодні». Це відбувається, як толерує свою думку (з якою ми маємо сміливість не погодитись) дослідник, «не лише завдяки творчості українських кінематографістів, а і їх участі у формуванні державної політики в галузі кіно та системи підтримки кінематографу, наближених до сучасних європейських практик», що передовсім забезпечують центральні органи виконавчої влади в галузі кінематографії – Державне агентство України з питань кіно, котре понад 90% свого бюджету виділяє на виробництво національних фільмів, які обирають на конкурсній основі. Тоді як решту коштів Держкіно спрямовує на підтримку діяльності Національного центру Олександра Довженка, що є вітчизняним кіноархівом, а також проведення численних культурно-мистецьких заходів у галузі кіно, передовсім: українських міжнародних кінофестивалів, Днів українського кіно за кордоном, участі України в провідних кіноринках тощо, організацію власної діяльності [3].

Метою статті є виявлення та обґрунтування механізмів державної підтримки продукування й поширення режисерських моделей авторського кіно в Україні та за її межами.

Виклад основного матеріалу. У звіті Українського культурного фонду за 2019 рік, де, зокрема, ідеться і про підсилення потужності українського аудіовізуального сектору, слід відзначити, що серед лотів програми «Аудіовізуальне мистецтво» на особливу заслугує підтримка фундацією проєктів лоту «Промоція національного аудіовізуального сектору», присвяченого презентації прем'єр українських фільмів на національних і міжнародних кінофестивалях та кіноринках з метою інтеграції української кіноіндустрії у світову кіномережу, а, отже, і міжнародний культурний простір. Відповідно до звіту, УКФ підтримав вісім проєктів, з яких два – промокампанії (авторський фільм М. Ілленка «Толока» й Одеський міжнародний кінофестиваль) і шість – кінофоруми. Крім того, була надана системна підтримка мандрівному фестивалю документального кіно просто неба «LampA.doc» (що проходить у містах з населенням менше одного мільйона мешканців), «Кіноогляду Сучасного Українського Кіна», форуму KMW CoProduction Meetings, фестивалю актуальної анімації та медіамистецтва «Linoleum»; кінофестивалю, покликаною відкривати імена молодих режисерів «Відкрита ніч» (котрий також відбувається просто неба), міжнародному кінофестивалю для дітей і підлітків «Чілдрен Кінофест». Хоча, як відомо, попри ейфорію Українського культурного фонду, Держкіно, ще до створення вказаної фундації, «упродовж багатьох років виділяло державні кошти і на фестивалі, і на представлення українських фільмів на міжнародних заходах, а останні роки надає бюджети ще й на промоцію фільмів, окремо від виділених на виробництво, адже тільки 2019 року на відповідні цілі в бюджеті Держкіно було передбачено 45 млн грн» [1]. Водночас варто звернути увагу, що одним із найбільших досягнень програми УКФ «Аудіовізуальне мистецтво» 2019 року стала, зрештою, допомога кінопроєктам на етапах девелопменту та препродакшену, що до того часу не отримували підтримку держави. Крім того, у звіті УКФ за 2019 рік підкреслено, що вказаний «сектор скористався такою можливістю для подальшого пошуку інвесторів, адже кількість заявок на фінансування препродакшену була найвищою серед програм Фонду, що підтверджує важливість для сектору підтримки цього напрямку». До того ж, аналітики УКФ вказують, що «розподіл конкурсної програми і на етапи виробництва, і на галузі дозволив

сформувати вичерпну ситуацію підтримки українського аудіовізуального сектору [6]. Однак, попри той факт, що в державному бюджеті для УКФ на 2019 рік було закладено 708 млн грн [2], 2020 року через скорочення фінансування за програмою аудіовізуального мистецтва й виробництва конкурсний відбір не проводили.

Варто відзначити, що діяльність УКФ часом піддається жорсткій і, водночас, конструктивній критиці, зокрема, О. Анастасьєва вважає неприпустимою практику потрапляння на оцінювання кінопроєктів до не завжди компетентних експертів, котрі би ретельно стежили за всіма конкурсами, пітчінгами й принаймні дивилися українські фільми, чому в чималій мірі «сприяє» той факт, що в «Україні відсутня база всіх українських фільмів, тому не виключена можливість надавати державні кошти на фільми про одні й ті самі історичні події чи постаті». Згубною є і практика ігнорування умов УКФ щодо подачі на конкурс лише однієї заявки, у результаті чого ціла низка продюсерів хвацько обходила такий ліміт і подавала численні проєкти-заявки (число яких доходило до кількох десятків) «або від кількох своїх компаній, або від ФОПів, що були зареєстровані на них, співробітників їхніх компаній і родичів. Зокрема, деякі сценаристи були одночасно заявлені в різних проєктах 2019 року. Так, приміром, на кінопроєкті «Олесь Гончар. Записки із полону» сценаристом був С. Тримбач, який водночас виступав і як редактор проєкту «Бортнянський». З'ясовано, що С. Тримбач і П. Ар'є були заявлені як консультанти й сценаристи в проєкті «1000 снопів вітру», тоді як останній виявився сценаристом проєкту «Червона рута». Впадає в око, що до команди проєктів на етапі девелопменту – «Кінцевий бенефіціар» і «Будинок двірників» було включено В. Нагорного: в одному – у ролі консультанта-хедрайтера, в іншому – продюсера, Д. Замрій виступив сценаристом кількох проєктів, скрипт-доктором було заявлено одразу в кількох проєктах В. Громова, до команд одночасно кількох проєктів увійшли В. та Д. Капранови, тоді як О. Реку в проєкті «Місцями туман» було представлено то як продюсера в «Похибці», то як співавтора сценарію.

Не здається привабливою і та процедура оцінювання проєктів експертами УКФ, кожний з яких може бачити тільки заявки, котрі отримує безпосередньо він сам, і не може моніторити інші (не лише загалом по

конкурсу, а у власній категорії), щоби скласти загальне уявлення. Тож і виникають ситуації, «коли високі оцінки на одному конкурсі отримують проекти зі схожими ідеями чи про одних і тих самих персон». Крім того, О. Анастасєва слушно вказує на таку собі неухвагу експертів до сайтів і сторінок заявників у соціальних мережах, що свідчать про структурованість (чи то її відсутність) їх комунікаційної стратегії, котра має оцінюватися. До того ж, з огляду на специфіку кіновиробництва, УКФ слід особливо ретельно ставитися до підписання договорів з переможцями конкурсу, щоби вони встигали реалізовувати проекти, котрі вчасно «вийдуть у прокат, будуть показані по телебаченню чи оприлюднені в інтернеті» [1].

Разом з тим, знову звертаючись до аналізованої нами вище роботи О. Анастасєвої «На що Держкіно витрачало гроші у 2019-му і хто з виробників повернув йому найбільше коштів?», дізнаємось, що ситуація про неспроможність «розподілити всі закладені в законі про держбюджет на 2019 рік кошти» торкнулась не лише Державного агентства України з питань кіно, а й Українського культурного фонду, адже, відповідно до річного звіту з 400 млн грн, запланованих на допомогу кіно (чи то аудіовізуального сектору), було використано на підтримку кінопроектів усього 291 млн грн, тоді як 109,5 млн грн так і залишились невикористаними цією фундацією і було повернуто до державного бюджету. Виходить знову парадоксальна ситуація: Міністерство культури вимагає перегляду результатів 11-го пітчінгу Держкіно щодо скорочення кількості переможців зі 101 до 46 за браком коштів – навіть за такої ситуації вони залишаються невикористаними. Тож, можливо, було би краще більше коштів спрямовувати саме в бюджет Держкіно (щоби не скорочувати число конкурсантів), а не Українського культурного фонду, де кошти також залишаються невикористаними. Натомість сталося сумне й непередбачуване, коли, нагадаємо, УКФ на 2020 рік конкурс не оголосив, а бюджетний паспорт на кіно для Державного агентства України з питань кіно був затверджений лише на початку липня 2020 року [1].

Попри наведені невітні факти державної підтримки кінематографічної галузі кардинальні зміни в кіномистецтві сучасної України зумовлюють інтерес до нього передовсім глядача. Хоч в останні роки ситуація за деякими показниками (наявність цікавих ідей, творчі потенції митців) і

змінюється на краще, проте це ще не свідчить про радикальний прорив і про забезпечення сталого розвитку українського кіно.

Разом із тим, після набуття чинності Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про Державний бюджет України на 2020 рік”» від 13.04.2020 фінансування Українського культурного фонду було скорочено з 697 млн до 400,86 млн грн, з них на підтримку проектів заплановано 326 млн. Тоді як бюджет Держкіно на підтримку кінематографії, проти виділеного 2019 року 1 млрд грн, 2020 року було виділено 50 млн на патріотичне кіно, 500 млн на інші фільми, і ще частину додав уряд – 250 млн грн. Але фактично ці кошти ми будемо повертати іноземним компаніям через кеш рибейти. Проте у світлі вказаного вище закону фінансування українського кіно, як це не прикро, було зменшено щонайменше удвічі.

Звернувшись до Положення про державну підтримку національних фільмів у продюсерській системі, затвердженого більше 20 років тому Постановою Кабінету Міністрів України № 813 від 05.06.1998, з'ясуємо, що така допомога може надаватись шляхом застосування як організаційних, так і фінансових механізмів, як-то, приміром, державна участь у бюджетному фінансуванні частки національних фільмів. Тут варто вказати, що зазвичай в Україні бюджетна частка не перевищує 50% вартості виробництва кінострічки, хоч у деяких випадках може сягати й більшого відсотка, проте не може перевищувати 70%. До того ж, сума видатків обчислюється в межах встановлених граничних обсягів такої підтримки з розрахунку на один фільм з урахуванням обмежень щодо тривалості стрічки та вартості однієї хвилини екранного часу за видами фільмів.

У зазначеному вище Положенні йдеться й про таку форму державної підтримки кінематографії, як державне замовлення на виробництво національних фільмів, котре здійснюють шляхом повного фінансування виробництва фільму за рахунок державних коштів, що уможливорює виробництво навчально-пізнавальних, просвітницьких, хронікально-документальних фільмів, кінострічок для дітей, зокрема анімаційних. Крім того, можлива державна підтримка участі національних фільмів у міжнародних кінофестивалях категорії «А», що надають або як оплату витрат, пов'язаних з озвученням, субтитруванням фестивальної фільмокопії чи то з перекладом монтажного аркуша фільму

мовою країни, у якій проводять фестиваль, або ж як відшкодування організаційних і фінансових витрат на пересилання і повернення фестивальної фільмокопії та митних витрат, чи оформлення закордонних документів і вїзних віз учасникам кінофестивалю та оплати відповідно до законодавства витрат на відрядження авторів фільму. Додамо, що відповідно до Закону України «Про Державну підтримку кінематографії в Україні» від 23.03.2017 № 1977-VIII (що пережив президентське вето, безліч переробок та узгоджень, ігнорування народними обранцями, але все ж таки був підтриманий 270 голосами депутатів Верховної Ради [5]), державна допомога передбачена й у розповсюдженні національного фільму та має здійснюватися шляхом надання суб'єктові продюсерської системи бюджетних коштів і тиражування фільму для демонстрації в Україні, дублювання, озвучення, субтитрування кінопродукту іноземними мовами з метою просування на зарубіжні кіноринки [4]. На особливу увагу заслуговує і передбачена державна підтримка кіно через надання молодим (до 35 років) кінематографістам з метою продукування і реалізації соціально значущих кінопроектів в ігровому, неігровому, анімаційному кіно Президентського гранту, який було започатковано Указом Президента України від 06.02.1999.

Отож незалежне тепер від ідеологічного тиску, вільне від колись згубного тематичного планування кіномистецтво України (зокрема й авторське) уже не потребує сьогодні визначення шляхів його розвитку (оскільки такі окреслені). Нагальним питанням є активна реалізація оновленої моделі взаємодії між державою, інвесторами, продюсерами та кіномитцями: без комерційних надуживань у цій галузі й так само необхідного узгодження художньо-естетичних вимірів екранного мистецтва з його господарсько-виробничими можливостями. Важливо відзначити, що інтереси держави в продюсерській системі кінематографії представляють Держкіно та місцеві органи управління кінематографією. При цьому відносини між Держкіно та суб'єктами продюсерської системи, які залучені до виконання державного замовлення або яким надається державна фінансова підтримка, регулюються укладеними між ними договорами або державним контрактом. Однак і досі не вирішеною в практичному сенсі залишається проблема щодо залучення приватних інвестицій у виробництво та

дистрибуцію українських фільмів у кінотеатрах (продаж яких здійснюється на відкритих кіноринках, зокрема Одеському). На жаль, поки що не запрацював і прозорий механізм державного протекціонізму національного фільмового продукту, а саме: захищеність фінансових ризиків інвесторів, які вкладають кошти в розвиток галузі, податкові пільги та прокат українського кіно. Закцентуємо на тому, що відповідно до поки що квола чинного Закону України «Про Державну підтримку кінематографії в Україні», сума витрат на фінансову допомогу кіномистецтву в державному та місцевих бюджетах має виділятися окремим рядком і вноситися до переліку захищених статей видатків загального та спеціального фондів цих бюджетів, тоді як джерелом формування спеціального фонду на розвиток національної кінематографії повинен виступати спеціальний збір, який формується на кожен поточний рік у частині доходів. Показово, що головним органом, який відповідає за спеціальний фонд, є створена 2018 року Рада з державної підтримки кінематографії (регламентована 9 статтею Закону України «Про державну підтримку кінематографії в Україні»), до складу якої на паритетній основі входять як представники, котрих призначає Кабінет Міністрів України, так і члени Національної спілки кінематографістів України, яких обирають (чи то делегують) у порядку, визначеному статутними документами. Нагадаємо, що відповідно до повноважень вказаної Ради їй надано право створювати й затверджувати порядок роботи експертних комісій; надавати державну підтримку кіно у формах, що передбачені чинним Законодавством України; узгоджувати зміни істотних параметрів стрічки (особи режисера-постановника, автора сценарію, а, отже, і творчої концепції кінотвору, його хронометражу, термінів виробництва, загального кошторису, кошторисної вартості) у процесі фільмування [4].

Наукова новизна роботи полягає в тому, що нами було виявлено, що програма фільмів, зокрема авторських, які створюють чи то розповсюджують за державною фінансовою підтримкою, формується на конкурсній основі, відповідно до перспективних пропозицій продюсерської системи в порядку, визначеному Держкіно. Також було окреслено, що для складання вказаної програми майбутніх фільмових продуктів беруть до уваги актуальність теми продюсерського кінопроекту, художній рівень сценарію,

професійні якості як продюсера, так і режисера-автора, вартість і постановки, і дистриб'юції, а також обов'язковий прогноз глядацького потенціалу, методи роботи з глядацькою аудиторією.

Висновки. Підводячи підсумки наших наукових розвідок, вкажемо, що позитивним у роботі Українського культурного фонду та Державного агентства України з питань кіно є нещодавнє оновлення умов проведення та участі у творчому конкурсі – пітчінгу (що працює за вимогами продюсерського підходу як до кіновиробництва, так і дистриб'юції) на отримання державного фінансування, метою якого є вживлення прозорого механізму здійснення відбору кінопроектів і відповідно необхідність формування перспективних векторів розвитку українського кінематографу в його режисерських авторських моделях.

Література

1. Анастасєва О. Кому та на що дав гроші УКФ у 2019-му. Суб'єктивні висновки URL: <https://detector.media/production/article/173845/2020-01-12> (дата звернення 21.07.2021).
2. Апостолова Л. Чим жило і що (не) здобуло українське кіно в 2018 році. URL: <https://detector.media/production/article/144238/2019-01-23> (дата звернення: 21.07.2021).
3. Васильєв С. Український кінематограф сьогодні: є підстави для оптимізму URL: <https://delo.ua/lifestyle/ukrajinskij-kinematograf-sogodni-pidstavi-dlja-349156/> (дата звернення: 22.07.2021).
4. Закон України «Про державну підтримку кінематографії в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1977-19#Text> (дата звернення: 23.07. 2021).

5. Пітчінги, закон, международное сотрудничество. За что украинской киноиндустрии стоит поблагодарить Филиппа Ильенко. URL: <https://mediananny.com/raznoe/2334593/#popup1> (дата звернення: 24.07.2021).

6. Річний звіт '2019 Українського культурного фонду. URL: https://ucf.in.ua/storage/docs/14022020/Zvit_UKF_2019.pdf (дата звернення: 27.07.2021).

References

1. Anastasieva, O. Komu ta na shcho dav hroshi UKF u 2019-mu. Subiektyvni vysnovky. Retrieved from: <https://detector.media/production/article/173845/2020-01-12> [in Ukrainian].
2. Apostolova, L. Chym zhylo i shcho (ne) zdobulo ukrainske kino v 2018 rotsi. Retrieved from: <https://detector.media/production/article/144238/2019-01-23> [in Ukrainian].
3. Vasyliiev, S. Ukrainskyi kinematohraf sohodni: ye pidstavy dlia optymizmu. Retrieved from: <https://delo.ua/lifestyle/ukrajinskij-kinematograf-sogodni-pidstavi-dlja-349156/> [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy «Pro derzhavnu pidtrymku kinematohrafii v Ukraini». Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1977-19#Text> [in Ukrainian].
5. Pytchynhy, zakon, mezhdunarodnoe sotrudnychestvo. Za chto ukraynskoi kynoyndustryi stoyt poblahodaryt Fylyppa Ylenko. Retrieved from: <https://mediananny.com/raznoe/2334593/#popup1> [in Ukrainian].
6. Richnyi zvit 2019 Ukrainskoho kulturnoho fondu. Retrieved from: https://ucf.in.ua/storage/docs/14022020/Zvit_UKF_2019.pdf [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 14.12.2021
Отримано після доопрацювання 21.12.2021
Прийнято до друку 18.01.2022*